

Nec dici potest cum *Œcumenio* istud: *Non dormiemus*, hoc modo debere accipi quòd isti electi qui vivent circa tempus iudicii, non sint dormituri diuturnà dormitione, quia tantùm brevi tempore mortui erant. Nam *dormire* in Scripturâ non tantùm de longâ, sed etiam de brevi morte intelligitur. Unde de Lazaro mortuo, sed statim suscitando, dicit Christus, Joan. 11, v. 11: *Lazarus amicus noster dormit*.

Prob. 4° ex S. P. Aug., qui Epist. 205 edit. Paris., exponens præcitatum Apostoli textum, etiam legit ut habet nostra Vulgata. Ita enim scribit, num. 14: *Omnes quidem resurgemus*, vel, sicut Græci codices habent: *Omnes quidem dormiemus, non tames omnes immutabimur*. Hanc immutationem utrùm in deterioris an in melius intelligi voluerit, inferiora demonstrant: nempè vers. 52, ubi dicitur: *Et nos immutabimur*. Ex quibus verbis infert S. doctor: *Ergo istam commutationem, in melius sine dubio oportet intelligi*; nempè quòd soli iusti sint immutandi, in quantum scilicet habituri sunt quatuor dotes, quæ reddent corpora eorum gloriosa; hæ autem dotes sunt impassibilitas, subtilitas, agilitas et claritas. Unde concludit S. Pater: *Proinde illi qui ad iudicium (id est, ad pœnam sempiternam) surrecturi sunt, non commutabuntur in illam incorruptelam quæ nec doloris corruptionem pati potest; illa namque fidelium est carce sanctorum; isti verò perpetuè corruptione atque sanctorum, quia ignis eorum non extinguetur.*

Prob. 5° ex S. Cyrillo Alexandrino, qui etiam ex Græco videtur legisse ut habet nostra Vulgata; ita enim in hunc Pauli locum scribit: *Resurgent autem indubie omnium corpora, immortalitatis induta gratia; et non omnes immutabuntur, sed in honori permancant impij, soli verò immutabuntur iusti, nimirum ad immortalitatis commodum immutati, et divinæ gloriæ indumento diati.*

Obj. 1° cum *Estio*: Apostolus in hoc toto capite de solâ bonorum resurrectione agit; ergo non potest legi: *Omnes quidem resurgemus*, quia tunc etiam ageret de resurrectione malorum. — Resp. cum præcipue quidem agere de resurrectione bonorum, interserere tamen aliqua ad communem omnium resurrectionem pertinentia, ut est illud: *Omnes resurgemus*, et istud *Mortui*, pimirum omnes, *resurgent incorrupti*, eâ nempè incorruptione quæ denotat immortalitatem, non eâ quæ impassibilitatem et gloriam impartat. Unde S. Aug. ad hæc ultima verba reflectens, Epist. supra cit., num. 15, rursus ita scribit: *Omnes incorrupti resurgent, sed ex his etiam iusti immutabuntur in illam incorruptelam, cui omninò nulla possit nocere corruptio; ac per hoc qui in eam non commutabuntur, incorrupti quidem resurgent integritate membrorum, sed tamen corruptendi dolore pœnarum.*

Obj. 2°: Satis incongruum atque contra morem apostolici sermonis esse videtur ut de reprobis agens

utatur verbo primæ personæ, quale est istud: *Non omnes immutabimur*; quare, si præcitato versu 51 etiam ageret de resurrectione reproborum, indubie dixisset: *Omnes quidem resurgent, sed non omnes immutabuntur*. — Resp.: *Neg. assumpt.*; nam dum de bonis et malis simul disserere solet, in primâ personâ non raro loquitur, ut Rom. 14, v. 10: *Omnes stabimus ante tribunal Christi*; et 2 ad Cor. 5, v. 10: *Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi*; unde, si *Estius* pro suâ opinione tantum præsidium querat ex locutione in primâ personâ, facile ex locutione in terciâ personâ probari poterit quòd illud: *Mortui resurgent incorrupti*, non tantùm ad electos, sed etiam ad reprobos extendi debeat.

Obj. 3°: Juxta nostram Vulgatam, non videtur coherere sermo: *Non omnes immutabimur. In momento, in ictu oculi, etc.* Oportet enim hyperbaton facere, ut illud: *Omnes quidem resurgemus*, referatur ad hanc partem locutionis: *In momento, etc.*, siquæ media parenthesis: *Sed non omnes immutabimur*; atqui, secundum locutionem Græcam, sermo optinè colaret: *Omnes immutabimur. In momento, etc.*; ergo lectio Græca videtur præferenda lectioni nostræ Vulgatæ. — Resp. nullum inconveniens esse in eo quòd hic fiat hyperbaton, siquidem hoc sæpè in Scripturâ contingit, et inter alia liquet ex Joan. 19, v. 5, ubi verba illa: *Exiit ergo Jesus, etc.*, sunt parenthesi inclusa. Imò simile hyperbaton, seu parenthesis hinc fieri debere, eruitur ex ratione quæ hinc verbis: *In momento, in ictu oculi, etc.*, additur: *Cænet enim tuba, et mortui resurgent incorrupti; et nos immutabimur*.

Obj. 4°: Lectio Græca magis consonare videtur eis quæ Apostolus scribit 1 ad Thessalonic. 4, v. 14, ubi in personâ iustorum qui superstites erunt tempore extremi iudicii ita loquitur: *Nos qui vivimus, qui restati sumus in adventum Domini non præveniemus eos, qui dormierunt*; etenim Apostolus hoc loco aliquos recenset qui non dormient, seu morientur, et tamen immutabuntur, ut ibidem patet ex versu 16 ubi dicitur: *Deinde nos, qui vivimus, qui reliquimus, simul rapiemur cum illis in nubibus obviam Christo in aera, etc.* — Resp.: *Neg. assumpt.*, quia et illi etiam reverrà dormient, seu morientur, vel in ipso raptu cum Christo in aera, ut insinuat S. P. Aug., lib. 20 de Civ. Dei, cap. 20; vel parùm ante raptum per ignem conflagrationis, ut docet S. Thomas, Supplem. quest. 74. Dicuntur tamen viventes, quia modicissimo tempore erunt mortui, quod quasi pro nihilo reputatur; aut etiam dicuntur viventes, quia vivent circa tempus extremi iudicii.

Objici quoque hic rursus posset auctoritas S. Hieron., qui in hoc Pauli caput dicit lectionem illam Græcam: *Omnes quidem non dormiemus, etc.*, magis quadrare ad sensum Apostoli. Sed jam supra, quest. præced., diximus ista commentaria in Epist. I ad Cor., quæ sub nomine S. Hieron. circumferuntur, verè non esse ipsius.

IN EPISTOLAM II AD CORINTHIOS Dilucidatio.

QUESTIO PRIMA.

Quæ de causâ Apostolus hanc secundam Epistolam scripserit.

Sanctus Chrysostomus in cap. 1 tres affert rationes propter quas Apostolus hanc Epistolam scripsit: prima est, quia cum in priori Epistola, cap. 16, promississet se ad Corinthios venturum, dum transisset Macedoniam, quod tamen tunc facere non potuerat, inò quod jam ad hæc facere non poterat, eò quòd Spiritus sanctus in alius negotiis magis necessariis ipsum retineret, debuit scribere hanc secundam Epistolam, ut significaret se non proprio nutu, sed ex Dei ordinatione adventum suum distulisse. *Hæc confidentiâ, inquit cap. 1, v. 15, volui prius venire ad vos...; v. 17: Cum ergo hoc voluissem, nunquid levitate usus sum? Aut quæ cogito, secundum carnem cogito, ut sit apud me res et nos? etc.* Secunda ratio est ut illos consolaretur, quos salutari tristitiâ et dolore affecerat. Cum enim audisset Corinthios, et ipsum etiam incestuosum ad meliorem frugem reversos, poenitentiam egisse, ipsis non solum lenioribus verbis ablanditur, sed etiam ipsimet incestuosum ab ulteriori poenitentia absolvit. *Sufficit illi, inquit cap. 2, v. 6, qui ejusmodi est, oburgatio hæc, quæ fit à pluribus; ita ut è contrario magis donetis et consolemini, ne fortè abundantiori tristitiâ absorbeat, qui ejusmodi est.* Tertia ratio est: Cum aliqui pseudoapostoli, Pauli amuli, ipsis gloriam apud Corinthios deprimerent, dicentique ejus Epistolæ graves, presentiam verò corporis infirmam, ipsamque, ait Chrysostomus, ut vanum et arrogantiem, nulliusque pretii hominem, in odium atque invidiam vocarent, coactus est Apostolus suum ministerium et apostola commendare, scribens, cap. 2, v. 17: *Non enim sumus sicut plurimi, adulterantes verbum Dei, sed ex sinceritate, sicut et ex Deo, coram Deo, in Christo loquimur.* Deinde enarrat quanta passus sit per disseminando Evangelio; quot pericula subierit, quot regiones peragraverit, etc. Denique, postquam Corinthiis gratulatus fuisset, eisque gratias egisset, quòd contulissent elemosynas pro sublevandis pauperibus filialibus in Judæâ, et quia benignè susceperant Titum et alios discipulos, quos ad ipsos delegaverat, tandem acriter invehitur in pseudoapostolos, ejus ministerio detrahentes, et in ipsorum sectatores, eos ammonens ut seculò dispiscant, ne, dum ad ipsos venient, eos puniat. *Prædicâ, inquit cap. 13, v. 2, et prædicâ, ut præsens et nunc absens, sis qui ante peccaverunt, et cæteris omnibus, quoniam si venero iterum, non parcam*; adeoque tota ferè hæc Epistola est encomium et apologia apostolatûs Pauli.

Petes ex quo Paulus didicerit statim Corinthiorum, et undenam hæc Epistola scripta sit? — Resp.: Ex Tito; cum enim Paulus Epheso fuisset expulsus per tumultum Demetrii Argentarii, Act. 20, v. 1, instituebat suum iter, ut per Macedoniam iret Corinthum, sicut ipsis promiserat 4 ad Cor. 16, v. 5. Venit autem Troadem, in urbem Phrygiæ Minoris, ubi putabatur invenire Titum, 2 ad Cor. 2, v. 12, ut ab ipso intelligeret quid prima Epistola esset operata; sed ibi non invento Tito, trajecit in Macedoniam, tanque Corintho ad eum venit Titus, ut dicitur cap. 7, v. 5 et 6. Igitur à Tito edocens de statu Corinthiorum, scripsit hanc Epistolam, et per Titum misit.

QUESTIO II.

Quoniam fuerit Aiana persecutio, de qua agitur cap. 1, v. 8.

Loco citato, dicit Apostolus: *Non volumus ignorare vos, fratres, de tribulatione nostrâ, quæ facta est in Aia, quoniam supra modum gravati sumus, supra veritatem, ita ut tederet nos etiam vivere.* Cajetanus putat hanc esse aliquam afflictionem, de quâ in nullo alio Scripturæ loco fit mentio. Theophylactus et Œcumenius existimant esse eam quæ refertur Epist. 1, cap. 16, v. 9, ubi Paulus dicit: *Ostium mihi apertum est magnum et evidens, et adversarii multi.* Sed hæc opinio non est satis vero similis; nam Apostolus refert hanc afflictionem tanquam recentem, et Corinthiis hæc usque incognitam, siquidem id clarè insinuat ista verba: *Notamus vos ignorare*; unde nec etiam est ista afflictio de quâ Epist. 1, cap. 15, dicit: *Si ad bestias pugnavi Ephesè, sive eadem fuerint illæ bestiæ cum illis adversariis, sive non, inquit Estius.* Itaque

Resp. et dico: Probabilius videtur quòd afflictio seu persecutio de quâ hic Paulus facit mentionem, fuerit tumultus quem adversus eum excitavit Demetrius Argentarius, Act. 19, v. 28. Ita Theodoretus, D. Thomas et alii communiter.

Probat, quia, est ista afflictio non admodum diuturna fuerit, gravissima tamen fuit, et perniciosa; ita ut ei verè completant omnia quæ hic à Paulo dicuntur, siquidem, ut ex Act. 19 satis clarè patet, Apostolus tunc in tanto periculo mortis fuit, ut verè potuerit hic, v. 19, dicere: *Sed ipsi in nobismetipsis repositus mortis habuimus.* Id est, pressura tanta fuit, ut non aliud mihi loqui videretur, quam mortem instantem; vel, ut ego ipse mihi in animo non aliud loquerer aut cogitarem, quam mihi moriendum esse.

Porro istam afflictionem hic commemorat, non ut adventus sui tariffatem excuset (nam propter istum tumultum seu afflictionem statim discedere coactus

luit, ut liquet Act. 20, v. 1), sed ut hęc tanti periculi sui narratione benevolentiam Corinthiorum sibi conciliet, quemadmodum annotavit S. Thomas: et simul etiam ut ad gratiarum actionem pro beneficio suę liberationis Deo reddendam eos excitet. Ista Estius.

Petes, quomodo hic Apostolus afferat se fuisse gravatum supra modum, cum, Epist. 1 cap. 10, dicat: *Fidelis Deus, qui non patietur vos tentari supra id quod potestis.* — Resp. Apostolum hic non dicere quod supra vires tentatus fuerit, sed gravatus; ita nimirum, ut afflictio major viribus fuerit, non tentatio. Tunc afflictio vires excedit, quando sui magnitudine hominem opprimit et quasi extinguit, etiamsi animus patientiam non amittat.

QUESTIO III.

Quid cap. 5, v. 1, intelligatur per domum terrestrem, et quid per domum non manufactam.

Resp. et dico 1°: Per domum terrestrem intelligitur corpus nostrum mortale. Hoc autem vocatur *domus nostra*, quia secundum animam nos in eo habitamus, est enim corpus nostrum animę veluti domicilium. Vocatur *domus terrestris*, quia est ex terrā formatum, et in terrā inhabitatur. Additur: *Hujus habitatio*, quia in eadem domo, seu corpore, habitat anima nostra in hęc vidē mortali. Gręcę tamen, *hujus tabernaculi*; id est, quę domus est instat tabernaculi, quod paucis solum tempore erigi solet à militibus ad brevem moram in campis. Quo significatur brevis vitę mortalitatis: unde 2 Petri 4, v. 43: *Quamdiu sum in hoc tabernaculo*, id est, in corpore brevi morituro.

Dico 2°: Per domum non manufactam intelligitur corpus gloriosum, quale post generalem resurrectionem sumus habituri in cęlestis. Ita intelligit Tertull., lib. de Resurrect. carnis, cap. 41, dicens hic nobis *repromitti meliorem domum per resurrectionem*. Item S. P. Aug., Enarratione in psal. 68, per domum non manufactam et æternam in cęlestis, de quā hic loquitur Apostolus, intelligit *immortalitatem preparatam nobis, quā induendi sumus in fine, cum resurrexerimus à mortuis*. Pręterea id eruitur ex toto contextu; excitat enim Apostolus ad mortificationis ac passionis corporalis tolerantiam per spem resurrectionis, in quā recipiemus corpus gloriosum. Deinde hęc expositio itam quā plurimum congruit cum iis quę Epist. 1, cap. 15, dicta sunt. Ut enim illic homini terreno opponitur homo cęlestis, ita hic terrestri domui domus cęlestis; et quemadmodum illic corruptio opponitur incorruptioni, ita hic dissolutio sive destructio æternitati. Rursum, ut illic fit mentio indumenti, cum dicitur: *Oporet corruptibile hoc induere incorruptionem, et mortale hoc induere immortalitatem*, ita et hic, v. 2, dicitur: *Superindui cupientes; et iterum, v. 4: Nolimus expoliari, sed supervestiri*. Denique, sicut illic mors secundum prophetiam Osęę, 13, v. 14, *absorbenda dicitur in victoriā*, ita hic dicitur: *Ut absorbeat quod mortale est, à vitā*.

His omnibus accedit quod Apostolus, in Epist. ad

Heb. 9, *Christi corpus, quod divinā virtute formatum est ex utero Virginis, vocet tabernaculum non manufactum*; de quo et ipse Christus dixerat, Joan. 2: *Solve v. templum hoc, et in tribus diebus excitabo illud*. Quare et hoc loco per domum non manufactam, quę nobis ad similitudinem Christi promittitur, nihil convenientius accipitur quā corpus resurrectione glorificandum. Dicitur autem corpus illud *domus non manufacta*, quia non opere humano, sed opere divino per quatuor dotes fiet gloriosum.

Dico 3°: Ipsa gloria in quam post hanc vitam intrat anima beata, dici potest animę domus; sic enim dixit Christus, Matth. 23, v. 23: *Intra in gaudium Domini tui*; ergo per domum non manufactam noa intelligitur corpus gloriosum, sed æterna beatitudo. — Resp.: Neg. ant. et conseq., quia loco citato per *et intra* non significatur quod æterna beatitudo sit domus animę post hanc vitam, sed tantum insinuat quod anima beata fiat ejusdem gaudii particeps cum Domino suo, et consequenter ejusdem possessor regni, glorię et affluentię; nam gaudium est quies animi de possessio bono. Ita exponit S. Chrysost. Vel dicitur: *Intra*, quia intus in animo est magnum penetrale, et dulce secretum, sine tædio, sine amaritudine multarum cogitationum, sine interpellatione tentationum ac dolorum, ubi de isto intimo secretissimoque bono gaudetur, ut observat S. P. August., tract. 25 in Joan.

Inst.: Apostolus, v. 1, dicit: *Edificationem ex Deo habemus, domum non manufactam, æternam in cęlestis*, nempe statim post hujus terreni domicilii dissolutionem; atqui de corpore immortalitatis et glorioso, quod post longum tempus expectatur, non satis apte dicit potest: *Habemus*, sed dici debet: *Habebimus*; ergo per domum non manufactam necessario intelligi debet æterna beatitudo quam animę iustorum, quibus nihil expiandum restat, statim consequuntur post hanc vitam. — Resp.: Neg. min; nam de eo quod certò nos habituros novimus, non inepte dicitur id nos habere. Sic, Joan. 5, v. 36, dixit Joannes Baptista: *Qui credit in Filium, habet vitam æternam*; et ipse Dominus de se, Joan. 5: *Qui verbum meum audit, habet vitam æternam*; item, cap. 6: *Qui credit in me, habet vitam æternam*; et iterum, ibidem: *Qui manducavit meam carnem, et bibit meum sanguinem, habet vitam æternam*. Similiter etiam loquitur Joannes apostolus in suā Epist., cap. 5, dicens: *Vitam habetis æternam, qui creditis in nomine Filii Dei*. Nec inusuratus est, ait Estius, etiam vulgo hujusmodi sermo, præsertim si subintelligas *repositum, reservatum*, aut quid simile, quod hoc loco commodè potest subintelligi, propter illud quod sequitur, *in cęlestis*; illic enim verbum habemus referendum est. Ita S. Petrus, Epist. 1, cap. 1, dixit: *Hæreditatem incorruptibilem nobis conservatam in cęlestis*, loquens de resurrectione corporum in novissimo tempore futurā, cuius spem astruit ex resurrectione Christi.

Petes quid intelligatur per *jugum* quod prohibet Apostolus ducere cum infidelibus, dum, cap. 6, v. 14,

dicit: *Notite jugum ducere cum infidelibus.* — Resp.: Intelligitur ea societas ex quā sequitur periculosa quędam necessitas communicandi in moribus et religione infidelium; vel, ut Gręci interpretantur, jugum ducunt cum infidelibus, qui talem cum illis ineunt societatem, quā fit ut ad partem illorum declinent, seu mores eorum et vitia sequantur, juxta illud psal. 105: *Commixti sunt inter gentes, et didicerunt opera eorum*. Cum autem id maximè locum habeat in conjugis, idè nova cum infidelibus contrahere matrimonia hic quoque ex consequenti prohibetur. Dico *nova*, quia constat ex Epist. 1, cap. 7, quod Apostolus non prohibet fidelibus permanere in conjugio cum infidelibus ante contracto, quando infidelis absque religionis et pietatis injuriā consentit cohabitare cum fidei.

QUESTIO IV.

Quis fuerit ille frater, cuius laus est in Evangelio.
Cap. 8, v. 18, dicit Paulus: *Minimus etiam cum illo (Tito) fratrem, cuius laus est in Evangelio*. Quis fuerit hic frater, ab Evangelii laude tantoperè commendatus, non omnino certum est, siquidem desuper diverse sunt opiniones. Baronius, Estius et nonnulli alii putant fratrem illum fuisse Silam; Theodoretus dicit fuisse Barnabam; S. Hieron., lib. de Scripturis ecclesiasticis, et Pręfat. in Matth., item in Epist. ad Philemonem, assertit fuisse S. Lucam; et hoc posterius videtur plausibilis, atque

Prob. 1°, quia, antequam Paulus scriberet hanc Epistolam, Barnabas modò diu ab ipso discesserat, assumpto secum Joanne Marco, Act. 15, v. 39; nec legitur unquam amplius postea Paulo unitus fuisse.

Prob. 2°, quia misit illum fratrem cum Tito, tantum ejus socium et aliquo modo inferiorem. Non est autem ullo modo vero simile quod Paulus tantam auctoritatem sumpsisset in Barnabam; sed nec etiam in Silam, quia hic videtur in Ecclesiā fuisse plurimum æstimatus, et quidem pluris tunc quā Titus. Deinde Silas erat tunc separatus à Paulo, Act. 18, v. 48; nec invenitur illi postea amplius conjunctus. Cum igitur frater ille neque fuerit Barnabas neque Silas, nihil plausibilis videtur quā ut dicamus fuisse Lucam, qui post Barnabam individuus socius fuit peregrinationis S. Pauli.

Prob. 3° ex S. Chrysost., qui licet, hom. 18 in Epist. 2 ad Cor., agens de illo fratre, fluctet inter Lucam et Barnabam, tamen, hom. 40 in Epist. 2 ad Timoth., disertè assertit fuisse Lucam. Nam ad illa Pauli verba, cap. 4: *Lucas est mecum solus*, ita scribit: *Is... qui et Evangelium scripsit et apostolorum Actus... de quo alio in loco ait: Cuius laus est in Evangelio*. Hęc sententia etiam non leviter confirmatur ex testimonio S. Ignatii Martyris, qui in Epist. ad Ephesios de Lucā verbis Apostoli ait: *Cujus laus est in Evangelio*.

Obj. 4°: Illo anno, quo Paulus scripsit hanc Epistolam, Lucas nondum scripserat suum Evangelium; ergo laus ejus nondum poterat esse in Evangelio. — Resp.: Neg. ant.; nam à tempore quo Troade,

Act. 16, v. 40, cepit adhærere Paulo, usque ad annum quo Apostolus scripsit hanc Epistolam, secundum chronologiam historię apostolorum, quam supra proposuimus, fluxerunt anni septem, et juxta computum Adrichomii, fluxerunt ad minus quatuor, quo tempore potuit Evangelium suum scribere. Deinde laus ejus non necessariò debuit esse in Evangelio scripto, sed potuit etiam esse in Evangelio ab ipso prædicato.

Obj. 2°: Apostolus de isto fratre, v. 19, addit: *Non solum autem (habet laudem v. 18 memoratam), sed et ordinatus est ab Ecclesiis comes peregrinationis nostrę*; atqui non Lucas, sed Barnabas, Act. 13, v. 2, et Silas, Act. 15, v. 40, ordinati sunt comes Pauli; ergo per istum fratrem oportet intelligere Barnabam aut Silam. — Resp.: Neg. conseq., quia Barnabas non fuit ordinatus (id est, destinatus ad prædicandum Evangelium) ab Ecclesiis, sed à Spiritu sancto; Silas verò nullibi legitur ab Ecclesiis ordinatus, sed tantum simpliciter à Paulo electus in comitem. Lucas verò, quamvis hoc de se ipso non scribat, potuit tamen ordinari in comitem, quando Paulus cum ipso tertią vice ascendit Jerusalem, et deinde ascendit Antiochiam Syrię, Act. 18, v. 22, nam videtur Apostolus hic loqui de novā quādam ordinatione Corinthi in cognitā, et factā post discessum ejus Corintho cum Luca, Act. 18, v. 18.

De alio fratre, quem Paulus, v. 22, dicit se cum Tito et Lucā misisse Corinthum, etiam hic inquiri posset qualis iste fuerit; sed optinè dicitur cum Fromondo quod hoc sit omnino incertum.

QUESTIO V.

Quomodo Paulus raptus fuerit in tertium cælum.
Paulus volens ostendere prææminentiam suę dignitatis quantum ad bona divinitus recepta, cap. 12 describit excellentissimam revelationem quondam sibi factam, et dicit v. 2: *Scio hominem in Christo ante annos quatuordecim (sive in corpore nescio, sive extra corpus nescio, Deus scit) raptum hujusmodi usque ad tertium cælum*. Tempus hujus revelationis, seu raptus, juxta S. Chrysostomum, Paulus hic annotare voluit, ut significaret se, qui tandiū rem tacitam, et occultam tenebat, nunc tunc quidem, quando hanc Epistolam scribebat, proditurum fuisse, nisi maxima necessitas ipsam ad hoc compulset. Putat autem S. Thomas raptum Pauli, qui hic commemoratur, contigisse eodem anno, quo, Act. 9, propè Damascum ad Christi fidem conversus est. Etenim, lect. 1 in cap. 12 Epist. 2 ad Cor., ita scribit: *Quatuordecim anni transactionis erat ab eo tempore, quo viderat visionem, usque ad tempus, quo scripsit hanc Epistolam*. Quando enim hanc Epistolam scripsit, nondum Apostolus erat positus in carcere. Et sic videtur quod fuit circa principium imperii Neronis, à quo post multum tempus occisus fuit. Unde, si computemus annos descendentes à principio imperii Neronis usque ad quatuordecim annos, manifestè apparet quod Apostolus habuit has visiones in principio suę conversionis. Ipse enim conversus fuit ad Christum anno

quo Christus passus est. Christus autem passus est circa finem Tiberii Caesaris, quo mortuo, successit ei Caius imperator, qui vixit quatuor annis, post quem Nero factus est imperator. Et sic inter Tiberium et Nerone fluxerunt quatuor anni. Et sic, additis duobus annis de tempore Tiberii, quia nondum mortuus erat quando Paulus fuit conversus, et octo de tempore Neronis, quod fluxerat usque ad tempus quando scripsit hanc Epistolam, relinquatur quod à tempore suae conversionis usque ad tempus quo hanc Epistolam scripsit, fuerunt anni quatuordecim. Et talem quidam dicunt satis probabiliter quod Apostolus has visiones habuit in illo triduo quo post prostrationem suam à Domino stetit, neque videns, neque manducans, neque bibens, Act. 9. Attamen, salvâ auctoritate doctoris Angelici, hic modus computandi praefatos quatuordecim annos non videtur subsistere, primò, quia dicit quòd Tiberius tantum vixerit duobus annis post annum mortis Christi; et tamen modo ex omnium chronologorum mente certum est quòd Tiberius, etiam juxta illam sententiam, quae asserit Christum mortuum esse anno 53 aera vulgaris, vixerit quatuor annis post mortem Christi, siquidem iste imperator mortuus est anno 57 aera vulgaris; secundò, quia inter Caium Caligulam et Nerone omittit annos Claudi, qui, ut notòd apud omnes manifestum est, imperavit 4 annis.

Cum igitur, et ante suo loco dictum est, Epistola secunda ad Corinthios scripta sit anno 58, sequitur quòd raptus Pauli usque ad tertium caelum, de quo hic agitur, contigerit anno 45, aut, si mavis, anno 44 aera vulgaris; ac consequenter non in principio imperii Neronis, sed in principio imperii Claudi Paulus usque ad tertium caelum raptus fuit.

Circa modum quo Apostolus usque ad tertium caelum, id est, usque ad caelum empyreum, raptus fuit, inter se non conveniunt interpretes. Dubium autem oritur ex eo quòd Paulus dicat se ignorare utrum simul cum corpore fuerit raptus ad tertium caelum; an verò sola anima Pauli, corpore in terrâ relicto, raptâ fuerit. Et quidem quòd sola anima, corpore in terrâ relicto, raptâ fuerit, testis Estio, susinens Ambrosius et S. Chrysostomus. Imò et Patres concilii Ancyani, ut addit interpres mox citatus, cap. ult., maleficarum muliercularum errorem, existimantem se cum suis corporibus multa terrarum spatia nocturno tempore pertransire, cum id tantum in phantasiâ per dæmonum illusionem patiantur, hoc argumento inter alia reellunt, quòd nec ipse Paulus audeat dicere se raptum cum corpore.

Resp. et dico: Paulus non secundum corpus, sed secundum animam duntaxat videtur raptus fuisse usque ad tertium caelum.

Prob. 1°, quia, juxta D. Thomam, 2-2, q. 175, a. 4, 0, raptus in eo consistit quòd aliquis Spiritu divino elevetur ad aliqua supernaturalia cum abstractione à sensibus, secundum illud Ezechielis 8: « Spiritus elevavit me inter caelum et terram, et adduxit me in Hierusalem in visione Dei. » Unde sicut corpus grave

dicitur rapi, cum sursum elevatur extra locum naturalem, ita anima raptur, quando extra phantasmata, à quibus naturalis ejus cognitio quodammodo dependet, elevatur, ut modo angelico intelligat independentem à sensibus, seu phantasmatibus. Atqui ad hoc minime necessarium est ut corpus rapiatur; ergo Paulus secundum animam duntaxat raptus fuisse videtur.

Prob. 2°: Si Paulus secundum corpus raptus fuit in caelum empyreum, vel in illo raptu sensibus corporeis uti potuit, vel non; si potuit, haud dubie usus fuit ad cognoscenda quae illic erant; vidisset ergo Christum oculis corporeis, et loquentem auribus corporeis audivisset. Nec sanè ignorare potuisset se sensibus corporeis ad hujusmodi actiones usum fuisse; atqui tamen fatetur se nescire utrum tunc in corpore vel extra corpus fuerit. Si autem sensibus corporeis uti non potuit, supervacaneum erit corpus ejus eòsque rapi. Ergo non fuit simul cum corpore raptus usque ad tertium caelum.

Obj. 1°: Anima Pauli verè et realiter raptâ fuit in caelum, nam in textu Graeco loco raptus habetur *abreptus*; atqui tempore raptus non videtur anima separata fuisse à corpore, ut ex infra dicendis patebit; ergo cum anima è terrâ in caelum abrepta fuerit, sequitur quòd etiam corpus illud raptum fuerit. — Resp.: Neg. maj.; nam, licet anima hic in terrâ manserit unita corpori, tamen rectè dicitur raptâ usque ad tertium caelum, seu in paradysum, quia raptu exstatico et intellectuali à Deo elevata erat ad cognitionem et contemplationem caelestium, sublimium ac ineffabilium mysteriorum. Unde, quævis secundum substantiam esset in terrâ, secundum cognitionem tamen erat in caelo, eodem ferè modo quo angeli, hominum in terrâ custodes, *semper in caelis vident faciem Patris*, Matth. 18. Dicitur autem Paulus juxta textum Graecum *abreptus*, quia eo tempore cognitio ac contemplatio ejus omnino abrepta erat à sensibus corporeis.

Obj. 2°: Paulus dubitat an anima raptâ sit cum corpore, an sine corpore; ergo eam verè et realiter raptam prasupponit, nam in visione exstaticâ et intellectuali nullum est dubium, sed certum, non corpus, sed animam solam per cognitionem rapi. — Resp.: Neg. ant.; nam non dubitat an corpus cum animâ raptum fuerit necne, sed dicit se nescire utrum anima in raptu illo intellectuali à corpore separata, an verò ei unita fuerit, prout observat S. P. Aug., lib. 12, de Gen. ad lit., cap. 5, dicens: « Hoc ipsum cum intelligamus ignorasse, utrum quando in tertium caelum raptus est, in corpore fuerit, quomodo est anima in corpore, cum corpus vivere dicitur, sive vigilans, sive dormiens, sive in extasi à sensibus corporis alienata; an omnino de corpore exierit, ut mortuum corpus jaeceret, donec peractâ illâ demonstratione membrum mortuis anima redderetur, et non quasi dormiens evigilaret, aut exactâ alienata deus rediret in sensus; sed mortuus omnino revivisceret. » Hoc itaque Paulus dicit se nescire,

utrum anima, utpote in raptu à corpore prorsus alienata, omnino mortuum corpus reliquerit, an secundum modum quemdam viventis corporis ibi anima fuerit, sed mens ejus ad videnda vel audienda ineffabilia illius visionis arrepta sit, inquit S. Aug., loco citato. Caeterum, licet non sit certum quòd animæ Pauli tempore raptus in corpore manserit, tamen probabilius videtur eam illo tempore corpori conjunctam mansisse, uti docet S. Thomas, 2-2, q. 175, a. 5 et 6; et ratio hujus est quòd aliquando Paulus tunc fuisset mortuus, siquidem mors hominis non aliud est quam separatio animæ à corpore, ac proinde ulterius latendum est quòd anima post raptum ad corpus redierit, et Paulus à mortuis suscitatus fuerit, et deinde iterum postea, nempe tempore martyrii sui mortuus fuerit. Jam verò cum ad raptum, qui fit per cognitionem intellectus, non requiratur ut dissolvatur vinculum animæ ac corporis, et etiam ex Scripturâ probari nequeat quòd tempore raptus anima Pauli à corpore separata fuerit, verius est quòd ei conjuncta manserit.

Obj. 3°: Paulus tempore raptus sui reverè *audivit arcana verba, quae non licet hominibus loqui*; atqui verba illa audire non potuisset, nisi simul cum corpore in caelum raptus fuisset, siquidem nemo audire potest, nisi mediântibus sensibus corporeis; ergo, etc. — Resp.: Neg. maj., quia verba illa non audivit auribus corporalibus, sed auditu spirituali, id est, intellectu percipit; nam omnia quae homo mediântibus sensibus percipit, angeli et anima separata aut exstatica solo intellectu percipiunt, qui est illis et visus et auditus, etc. Dixit autem Apostolus potius *audivit* quam *vidit* res arcanas, quia de illis instructus fuit ab alio, inquit S. Thomas; homines autem instrui solent per audium, qui est sensus disciplinae. Porro quænam fuerint illa arcana verba, seu res inexplicabiles, quae Paulus tempore raptus sui audivit, prorsus incertum est, quia ea nec in hâc Epistola, nec in aliis ulli homini intimare aut nota facere voluit.

Petes 1° an raptus Pauli in paradysum sit diversus à raptu ejus usque ad tertium caelum. — Resp. negativè; et ratio hujus est quòd communis Ecclesiae sensus post Christi in caelos ascensionem non aliam agnoscat paradysum, ad quem fidelium vota suspirant, quam patriam caelestem seu locum beatorum. Unde et Lucae 23, v. 43, dum Dominus dicit bono latroni: *Ille die mecum eris in paradiso*, paradysus pro loco beatorum accipitur. Non est tamen negandum, ait Estius, quandam rationis diversitatem in diversis vocabulis Apo. totum significare voluisse, quam S. Thomas et Cojetanus ita explicant, ut dicere voluerit Apostolus se raptum fuisse non solum secundum vim intellectivam ad cognoscendum quaedam sublimia mysteria, quae insinuatur per tertium caelum, verum secundum voluntatem, ad percipiendum ex hujusmodi cognitione specialem, quaedam et ineffabilem suavitatem, quod intelligitur nomine paradisi; nam paradysus significat horum amenitatis ac voluptatis.

Petes: Paulus clarè insinuat se plures habuisse revelationes, ut patet ex v. 4, ubi ait: *Veniam ad*

visiones et revelationes Domini; ergo raptus in paradysum videtur esse distinctus à raptu in tertium caelum — Resp.: Neg. consequ., quia, cum tempore raptus ipsi plurima revelata fuerint sublimia et inscrutabilia mysteria, idèd potius in pluri dicit: *Veniam ad visiones*, quàm in singulari: *Veniam ad visionem et revelationem*.

Petes 2° quis sit sensus verborum v. 11, ubi dicit Apostolus: *Factus sum insipiens*. — Resp. esse hunc: *Gloriando ac meipsum laudando factus sum quasi insipiens*. Unde tum hoc loco, tum cap. 11, v. 1, ubi dicit: *Utinam susinereis medicum quid insipientiam meam* non significat quòd vera sit insipientia sic gloriari, quomodo ipse gloriari intendit, ut propterea sustinendus esset tanquam rem stultum faciens; sed quia gloriari et laudare seipsum, vulgò iudicatur esse opus hominis insipientis ac vani; estque reverè tale, nisi iusta aliqua necessitas excuset, sicut hic excusatur respectu Pauli. Unde et subdit: *Vos me coegistis*, id est, vestra causa me compulit ad hanc quasi insipientiam. Etenim quia minorem quam par erat de me opinione habuistis, et magis pseudoapostolus, hostibus meis, quam mihi tradidistis, coegistis me ad hanc laudem, ut scilicet per illam, opinionem et auctoritatem meam apud vos reciperem.

QUESTIO VI.

AN PAULUS TER IVERIT CORINTHUM.

Cap. 12, v. 14: *Ecce tertio hoc paratus sum venire ad vos*. Ex his verbis, uti ex illis quae habentur cap. seq., v. 1: *Ecce tertio hoc venio ad vos*, Baronius ad annum 58, num. 44, concludit apostolum Paulum ter venisse Corinthum. Attamen contraria opinio, quae asserit Paulum tantum bis fuisse Corinthi, est multò plausibilior ac verò similior, primò, quia S. Lucas in Actibus apostolorum tantum describit duos Pauli adventus ad Corinthios, nempe unum cap. 18, et alterum indicat cap. 20, dicens Paulum venisse in Graeciam, et tres menses ibi mansisse; ubi per Graeciam etiam intelligit Achaiam, in qua est Corinthus. Illic autem adventus posterior fuit hic secundus ad Corinthios Epistola, et in eâ promissus, ut liquet ex cap. 10, 12 et 15; secundò, quia Apostolus, dum cap. 1 hujus Epistolae, v. 15, ait se voluisse venire ad Corinthios, ut secundam gratiam haberet, hoc est, ut ex adventu ejus secundum spirituale beneficium acciperent, satis clarè insinuat se ante illud tempus semel tantum Corinthiis adfuisse. Ergo adventus ejus, de quo hic et cap. seq. agitur, non est tertius, sed tantum secundus; tertio, quia haec est aperta sententia S. Thomae, qui quod hic insinuari videtur de tertio adventu, interpretatur et exponit quòd Paulus verè ter paratus fuerit adire Corinthios, sed tantum bis adierit: primò enim paratus fuit, et adit, quando eos convertit ad Christum; secundò paratus fuit, et non adit, quia fuit impeditus, quod de re exactus est, et post scriptam hanc Epistolam ipse alit. Itaque bis ivit Corinthum, et ter paratus fuit ira.

Hæc D. Thomæ interpretatio planè etiam consonat cum illis verbis Apostoli, quæ habentur cap. 1, v. 45: *Volui prius venire ad vos, ut secundam gratiam haberetis, et per vos transire in Macedoniam, et iterum à Macedoniâ venire ad vos*; etenim hæc verba clarè insinuant secundum et tertium adventum Apostoli fuisse in voluntate et præparatione, licet secundus propter impedimentum non fuerit in executione. Nec refert quod cap. 13, v. 1, dicat: *Ecce tertio hoc venio ad vos, quia tertiò idem denotat ac venire propono, seu conor*; et sic non actum perfectum, sed inchoatum significat, quemadmodum illud ad Rom. 2, v. 4: *Benignitas Dei ad penitentiam te adducit*, id est, adnecere conatur.

Petes de quâ fide loquatur Apostolus cap. 13, v. 3, dicens: *Vosmetipsos tentate, seu explore, si estis in fide; ipsi vos probate.* — Resp. quod non videatur loqui de fide quæ omnibus Christianis est communis, et à charitate separari potest, primò, quia scire poterant Corinthii sine novâ probatione se talem fidem habere; siquidem, ut testatur S. P. Aug., lib. 45 de Trinit. cap. 1, fideles habent certissimam scientiam fidei quæ in ipsis est. Et D. Thomas in hunc Pauli

locum scribens, affirmat nos scire quod teneamus fidem quam Ecclesia catholica ac docet tenet. Item 1-2, q. 142, a. 5, ad 2: *Quiaquis, inquit, habet fidem, certus est se eam habere*; secundò, quia per hujusmodi fidem non continuo Christus in nobis est: nam, juxta consuetam Scripturæ phrasim, Christus tantum in eis esse dicitur, qui habent fidem vivam, quæ conjuncta est cum charitate habituali et gratiâ sanctificante. Quocirca vel de fide quæ per dilectionem operatur loquitur Apostolus; hæc enim ut humanâ quâdam et conjecturali certitudine quisque se habere sciat, explorare ac probare seipsum debet ex bonis operibus et exercitio virtutum. Qui sensus satis congrui scopo Apostoli; reprehendit enim hic Corinthios non de infidelitate, sed de malis operibus. Vel certè, secundum multorum expositionem, loquitur de fide miraculorum efficaci, et cum dono prophetiæ ac linguarum conjunctâ; quæ fides signum esse solet Christi habitantis in eo fideiolum cæm, in quo ipsa viget. Sic enim et alibi gratiam miraculorum Apostolus assumit tanquam signum accepti Spiritûs sancti, ut ad Galat. 3, cum v. 5 ait: *Qui ergo tribuit vobis Spiritum, et operatur virtutes in vobis.*

IN EPISTOLAM AD GALATAS Dilucidatio.

QUESTIO PROGENIALIS.

Quâ de causâ scripserit Apostolus ad Galatas.

Resp.: Aliqui pseudoapostoli adhuc judaizantes, Paulo inensâ, perturbabant ecclesias quas ipse instituerat, dicentes Paulum non esse ferendum, nec illi ullam fidem adhibendam esse, utpote qui nunquam fuerat discipulus Christi, sed tantum discipulus apostolorum; et quidem talis discipulus, qui ipsorum doctrinam nec intelligebat, nec fideliter referebat. Illi enim videntes quod ceteri apostoli Judæis adhuc legalia indulgerent, imò quod cum illis agentes legem adhuc observarent, et quod Paulus è contrario doceret legis Mosaicæ observantiam esse prorsus irritam et inutilem, putabant doctrinam Pauli à doctrinâ apostolorum esse diversam. His accedebat quod ipse Petrus, apostolorum princeps, existens Antiochiæ, quæ erat civitas gentilium, non Judæorum, cum illuc venissent aliqui fratres Jerosolymis à Jacobo apostolo missi, à cibis et mensâ gentilium sese de industriâ subtraxisset, quasi facto suo doceret ubique et sine distinctione à cibis lege prohibitis esse abstinendum, tanquam observantia legis Mosaicæ esset simul cum Christi fide necessaria ad salutem. Igitur dicebant illi judaizantes: Magis audiendi sunt Petrus et alii discipuli quam hic unicuique, non Christi, sed tantum apostolorum discipulus, utpote qui Christum in carne non vidit. Præterea hic solus est, illi verò multi et Ecclesie columna.

His aribus ac calumniis effecerunt ut Galatæ, deposito respectu erga Paulum, crederent verè observantiam legis Mosaicæ esse necessariam ad salutem, ita ut sine illâ fides Christi non sufficeret.

Huc autem periculosissimam doctrinam, fidem Christi evacuanti, et à Galatis nimis avidè susceptæ occurrens Apostolus, hanc scripsit Epistolam, ut doctrinam aofam suam vindicaret, et seductos Galatas ad veram fidem revocaret; atque in hunc finem probat se esse verum Christi apostolum, non minorem quam alios, seque Christum in carne vidisse; deinde ostendit concordiam suæ doctrinæ cum doctrinâ apostolorum, ex collatione cum ipsis habita. Tum nervosissimè probat articulum justificationis per Christi gratiam et fidem, sine operibus legis Mosaicæ, ejus ceremonias et sacramenta ostendit non fuisse nisi gena elementa, dicitque se Petrum ob suum factum Antiochiæ reprehendisse.

Igitur causa propter quam scribit Apostolus ad Galatas, hæc est, ut intelligant gratiam Dei id secum agere, ut sub lege jam non sint. Cum enim prædicata esset eis Evangelii gratia, non defuerunt quidam ex circumcissione, quamvis Christiani nomine, nondum tamen tenentes ipsam gratiæ beneficium, et adhuc volentes esse sub oneribus legis, quæ Dominus Deus imposerat, non justitiae servientibus, sed peccato; justam scilicet legem injustis hominibus dando, ad demonstrandâ peccata eorum, non

alteranda. Non enim auferi peccata nisi gratia Dei, quæ per dilectionem operatur... Talis quidem quæstio est et in Epistolâ ad Romanos. Verumtamen videtur aliquid interesse, quod ibi contentio nem ipsam dirimit, itemque componit quæ inter eos qui ex Judæis, et eos qui ex gentibus crederant, orta est; cum illi tanquam ex meritis operum legis sibi reddidit Evangelii præmium arbitrentur, quod præmium incircumcisis, tanquam immeritis, nolent dari; illi contra Judæis se præferre gestrent, tanquam intersectoribus Domini. In hæc verò Epistolâ ad eos scribit qui jam commoti erant auctoritate illorum qui ex Judæis erant, et ad observationes legis cogebant. Cœperant enim eis credere, tanquam Paulus apostolus non vera prædicasset, quod eos circumcidi nolisset. Et ideò sic incipit: *Miror quòd tam citò transferimini ab eo qui vos vocavit in gratiam Christi, in aliud Evangelium.* Hoc ergo exordio causa questionem breviter insinuat: quoniam et ipsa salutatione, cum se dicit apostolum, non ab hominibus, neque per hominem (quod in nullâ aliâ Epistolâ dixisse invenitur), satis ostendit et illos qui talia persuadebant non esse à Deo, sed ab hominibus, et cæteris apostolis, quantum ad auctoritatem testimonii evangelici pertinet, imparem se haberi non oportere, quandoquidem non ab hominibus neque per hominem, sed per Jesum Christum et Deum Patrem se apostolum noverit. Ita S. P. Aug., in Expositione Epistolæ ad Galatas.

Principalis igitur differentia inter materiam seu scopum hujus Epistolæ et istius ad Romanos hæc est, quòd in Epistolâ ad Romanos doceat gratiam Christi neque Judæis ex meritis operum legis Mosaicæ, neque gentilibus ex meritis operum legis naturæ datam fuisse; adeoque in eâ rejicit tam opera naturæ quam legis. Galatis verò inculcat legem Mosaicam ceremoniale non esse miscendam Evangelio, imò dicit quòd Christus ipsis nihil prodesset, si eam Evangelio miscerent, aut ad salutem necessariam esse crederent; ac consequenter in hæc Epistolâ ex professo tantum rejicit opera legis, ut fidem Christi ac fidei opera stabiliat.

Licet non omninò certum sit, quo tempore hæc Epistola scripta sit, tamen vero similior apparet sententia S. Chrysostomi, qui, Præfat. in Epist. Pauli, asserit eam scriptam esse ante Epistolam ad Romanos, quam anno 58 æræ vulgaris scriptam fuisse supra, suo loco, diximus. Ratio autem est quia Paulus, anno 54, facto Antiochiæ aliquanto tempore, profectus est perambulans ex ordine Galaticam regionem, etc. In hæc verò Epistolâ miratur quòd tam citò transferrentur conversi Galatæ ad aliud Evangelium. Quo significatur hanc Epistolam non esse prædicatione factâ Galatis, et horum conversione longè posteriorem.

Dicit quidem Paulus, scribens ad Galatas, cap. 4, v. 13: *Evangelizavi vobis jam pridem, quando, ait, sicut angelum Dei accepistis me, sicut Christum Jesum.*

Sed *jam pridem* non significat necessariò plusquam unum alterumve annum.

Porrò hæc Epistolam scriptam fuisse etiam antè primam ad Corinthios, colligitur ex istius Epistolæ cap. 16, v. 4, ubi Apostolus hortatur Corinthios ut de eleemosynis in sanctos Jerosolymam conferendis, eo se gerant modo quem Ecclesiis Galatiæ præscripsit. Sicut ordinari *Ecclesiam Galatiæ*, inquit, ita et vos facite.

Dicoes: In Epistolâ ad Romanos, cap. 15, Apostolus ait se occupari in eleemosynis colligendis pro sanctis pauperibus qui erant Jerosolymis; in hæc verò Epistolâ id ipsum, tanquam à se jam perfectum refert cap. 2, v. 10, his verbis: *Tantum ut pauperum memores essemus, quòd etiam sollicitus fui hoc ipsum facere.* Ergo hæc Epistola non est scripta ante illam ad Romanos.

— Resp.: Neg. consequ., quia loco citato non agit de eleemosynis quas collegit dum scripsit Epistolam ad Romanos, sed de eleemosynis quas fecit circa tempus concilii Jerosolymitani, siquidem loquitur de illo tempore quo post septemdecim annos à conversione suâ, ascenderat Jerosolymam.

CAPUT PRIMUM.

Acriter redarguit Galatas, quia à doctrinâ per ipsum traditâ recesserant, ostendens se ab ipso Christo Evangelium et apostolatam accepisse, ab aliis autem apostolis non fuisse edoctum.

QUESTIO UNICA.

Quo tempore Paulus accepit revelationem illam, de quâ agit v. 12.

Apostolus volens ostendere Evangelium quod Galatis prædicaverat non esse humanum, seu originem et auctoritatem non habere ab aliquo homine, ait v. 12: *Neque enim ego ab homine accepi illud, neque didici, sed per revelationem Jesu Christi*, ab eo mihi factam immediate. Christus enim Paulo per revelationem patefacere dignatus est omnia fidei mysteria, volens ejus prædicationem apud homines non esse minoris auctoritatis quam erat Petri, et Jacobi, ac cæterorum qui Christum in carne viderant, et docentem audierant.

Queritur autem hic quo tempore revelationem hanc Apostolus accepit. Nonnulli volunt quòd eam accepit tempore conversionis suæ, vel illo triduo quo Damasci jejunos et cæcus mansit, Act. 9, v. 9. Sed huic opinioni obstat quòd Paulo ibidem, v. 6, querenti: *Domine, quid me vis facere?* v. 7 respondens fuerit: *Surge, et ingredere civitatem, et ibi dicetur tibi quid te oporteat facere.* Etenim si universum Evangelium à Christo per revelationem, vel in horâ conversionis, vel in triduo subsequente didicisset, frustra missus fuisset ad hominem à quo disceret quid facere se oporteret. Didicit autem post illud triduum ex Ananiâ ad se misso: nam ab eo non tantum baptizatus, sed etiam instructus fuit, siquidem id innouit illa Christi verba: *Quid te oporteat facere.*

A Lapide putat Paulum hanc revelationem accepisse